3512

755

Pompeyus Gener

DOCTOR STUMPER

Comedia filosófica humorística

EN UN ACTE

13

PUBLICACIONS
TEATRALIA

DOCTOR STUMPER

Castigat ridendo mores.

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://archive.org/details/doctorstumpercom22113gene

BIBLIOTECA
TEATRALIA

POMPEYUS GENER

DOCTOR STUMPER

COMEDIA HUMORÍSTICA-FILOSÓFICA

— EN UN ACTE —

1909

Reservats tots els drets.
S'ha fet el dipòsit que marca la lley.

Imprempta de la Vda. de J. Cunill, Universitat, 7.—Barcelona

PERSONATGES

DOCTOR STUMPER.—D'uns 50 anys, ab calva, y els cabells llarchs fins darrera de l'orella. Vestirà tot tivat, ab coll alt, botó de brillants a la petxera, levita negra llarga, cadena d'or a l'ermilla; en fí, com un savi solemne. Anirà afeitat, ab sota barba.

DOCTOR AUGUST DUPRÉ.—Vestit ab un terno fosch, molt correcte y elegant, ab sense cap clase d'afectació. El cabell curt tallat a la parisièn, barba curta y en punta. La legió d'honor. La mateixa edat.

UN CRIAT.—De librea, ab calsa curta.

DOS CLIENTS.—Un senyor, ab una senyora d'aspecte delicat. Vestits com gent rica.

MISTER KROKHIN.—Tussinaire millionari, de Xicago, gras y molt vermell de cara.

L'acció passa en el despatx del Dr. Stumper en el seu Hotel particular de la V.ª Avinguda de New-Yorck. Epoca actual.

612380

ACTE ÚNICH

La escena representa el despaix del Doctor Stumper. Serà una sala molt aparatosa, ab una gran llibrería, varies vitrines ab instruments de cirurjía, y frascos de diverses mides plens de substancies. Hi haurà una màquina eléctrica, una esfera armilar, una terrestre, un barómetro, un termómetro, un aparato fotogràfich ab unes cadenes metàliques que estaràn en contacte ab una caixeta y alguns aparatos estranys. Lentes, tubos de ensaig, etc., etc. Varios llibres per les taules; una de molt gran plena de papers ab una làmpara, y un reflector; una *chaise longue* de operacions, cadires, sillons, tapissos luxosos, una porta a la dreta y una altra a la esquerra cobertes per magnifichs *portiers*. Al fondo la porta d'un balcó, que al obrirla deixarà veure la 5.ª Avinguda de New York tot iluminada.

Al aixecarse el teló, el Doctor Stumper estarà acabant la visita d'una senyora que va acompanyada del seu marit.

ESCENA PRIMERA

DOCTOR STUMPER, SENYORA, SENYOR *y després un* CRIAT

DOCTOR STUMPER

Senyora, la visita d'avuy, ab l'inspecció que li acabo de fer del seu estat patológich y l'anàlisis de la seva sanch, me demostran ja plenament lo que li vaig dir el primer día. L'enfermetat de vosté s'estaba preparant desde ja fa mol temps, y encara que avuy sols se presenti com una lleugera molestia, es grave... grave!... sí grave! y cal darhi cobro perque no's declarés un terrible estat patológich cerebro-cardíach, que tindría funestes consecuencies.

SENYOR

Ja dirà lo qu'em de fer.

DOCTOR STUMPER

De primer molt descans, no carregà massa l'estómach, y pendre aquets globuls dossimétrichs que fem del extret d'un vejetal activíssim, que creix a les montanyes de la India, el Serpentarius Nigrifolium. Un anís d'aquestos avans de cada menjà, y dos al anarsen al llit, y cada dos díes vinguin que li aplicaré les corrents dels rayos N 2, que van tan be pels nervis, y si no ni han prou ab els N 2, li aplicarem els N 3, pujant, si convé fins als N 4. Y si ab aquestos no n'hi hagués prou, encare acudiríem al rayos *O*. Oh! el rayos *O*, fan maravelles! Ja hu díu la lletra, *O* opulencia! perque les lletres que porten aquestos rayos signifiquen les seves virtuts: *N. naturalis,* rayos de la Naturalesa. Axís saltem sempre la *M*, perque *M* es Mort. Però en cassos suprems arrivem a la *V*, Vida que reviscola tot lo que encara no ha desaparescut.

SENYORA

Si que n'hi han de raigs.

DOCTOR STUMPER

Y encara els que no's coneixen, ni de vista! Avuy la Ciencia disposa de grans medis... y cregui que, en el seu cas, obtindrem un bon resultat.

SENYOR

Ja sabem que Vosté es un gran sabi y que ha fet cures maravelloses, per això hem acudit a Vosté.

DOCTOR STUMPER

Això de la Senyora es res, comparat ab altres mals terribles qu'em lograt curar d'arrel. Ara farà cosa d'un mes que va venir expresament a New-York per veurem un gran propietari de la Guyana Venezolana... L'infelís tenía un ull que anava a saltarli del cap, y de l'altre casi no hi veya. Ademés patía d'uns atachs al cervell, com de rabia, que feya uns crits que esvaraben de sentirlo. Donchs be, de primer el vaig insensibilisà ab uns cuants raigs anódichs, després li vaig treure una fotografía del estat intern del seu cervell ab els rayos *X*, y una altra de complementaria ab la llum negra, y varem poguer veure aleshores, que'l mal era degut a un terrible microbi d'aquelles regions *l'enrrabitus strepitossus*. Un cop fet el diagnóstich, la cura va ser fàcil. Ab unes gotes de estret fluit del *apagalossus insipidus,* y una aplicació continuada de les radiacions catódiques, anódiques y ultraviolàceas, als tres díes s'en entornava bo y sà, regalantme cinch mil dollars per lo agrahit que va quedà de la cura.

SENYOR

Cregui que de nosaltres no s'en queixarà pas, si cura a la Cristina. *(El criat truca a la porta de la esquerra, demanant permís per passar, portant sobra una safata una targeta de visita.)*

CRIAT

Ab permís. Hi ha un senyor professor de la Facultat de París, que acaba de arribà d'Europa, y'm fa passà aquesta targeta.

DOCTOR STUMPER (*la agafa, la llegeix y exclama apart*)

(¡L'August Dupré!!... ¡Ell aquí! Aprofitaré aquesta casualitat per aumentà el meu crédit.) *(Alt y ensenyant la targeta.)* ¿Veuen? Aquí fora està esperant un dels metjes més célebres d'Europa, que ve a América expressament per consultà ab mí. Es el Doctor August

Dupré, professor de la Facultat de París. *(Al criat.)* Prénguili el sombrero y el *pardessus*, condueixil desseguida a n'aquet salonet de la dreta, *(senyala l'altra part)* y díguili que jo meteix el cridaré d'aquí a un moment. *(El criat surt.)* Senyors ara'm tindràn que dispensar, ja tornaràn d'aquí dos díes. El día de demà l'ocuparé tot, ab la consulta que tindré ab aquet gran sabi Francés.

SENYOR

Doctó, aquí te els honoraris, *(li dona un billet)* sens perjudici de lo que vindrà després de la cura.

SENYORA

Donchs fins a demà passat doctó.

DOCTOR STUMPER

A les seves ordres... *(Els clients fan una reverencia y s'en van, y el Doctor Stumper se queda sol y's passeija un moment tot pensatiu.)* L'August aquí a New York!... ¡Al cap de vint y cinch anys que no m'ha vist!... y aquí a casa! .. ¿qué deu volé...? Y... ¿quí li deu haber dit que jo soch...? En fi... es un bon xicot y no'm comprometerà ..li seré franch... sí!... val més... qu'ell es molt noble y ha sigut el meu millor amich.

ESCENA II

DOCTOR STUMPER *y* DOCTOR AUGUST

(El Doctor Stumper descorra el portier de la dreta, obra la porta, y dona pas a l'August, que apareix tot respectuós.)

DOCTOR AUGUST

El Doctor Stumper!...

DOCTOR STUMPER

¡August! que no hem coneixes? Soch jo... *(L'August se queda parat y s'el mira com no coneixentlo.)* Jo! el teu antich condeixeble y company, en Matíes Patacot...

DOCTOR AUGUST

Tú!... sembla impossible!!... però si ets totalment diferent. Es veritat que fa vint y tants anys que'ns varem separà... no obstant... els ulls, sí! son els meteixos... ¡però, com t'has trasformat! Y com ets arribat a ser tan sabi?... tú... tan... tan...

DOCTOR STUMPER

Sí! digau clar! Tan tarambana y tan gandul... Donchs ja t'explicaré... però assentat, home assentat, y dígam que redimonis te porta aquí a América, tú que a París ets acadèmich, y directó d'un laboratori de Química Biológica... y qué se jo!

DOCTOR AUGUST

Ja veuràs, el Gobern, a instancies de la Facultat de Medecina, m'ha encarregat d'una missió científica. Sembla que'n aquet país de la Unió Americana s'ha presentat una enfermetat extranya en els bous, que podría contagiarse, en certes circunstancies a la especie humana. Y jo vinch encarregat per estudiarla detingudament.

DOCTOR STUMPER

Y com diastre has vingut a trobarme? ¿que ets sabut...?

DOCTOR AUGUST

Al arribar ahí al Hotel, després d'aposentarme, vaig baixà a menjà al Restaurant, y allí vaig sentir uns d'una taula al costat de la meva, que feyen grans elogis del Doctor Stumper, un metje Alsacià molt sabi, que había estudiat a les Facultats de París, de Hidelberg, de Iena y de Berlín. S'en van contà maravelles: que coneixía tots els nous processos de les fermentacions, els últims descubriments en histología y microbiología, y que aplicaba no sols la radioterapia, sino tots aquets rayos encara poch estudiats a Europa, en fi, tan gran elogi van ferne, que vaig demanar ahont vivía, creyent que'm podría ser de gran utilitat en la meva estancia en aquet país, y avuy he vingut... y, figurat quina sorpresa al trobà que aquell sabi alsacià, era ni més ni menos que'l meu antich company, l'esbojerrat marsellés Matías Patacot.

DOCTOR STUMPER

El meteix... noy, el meteix! Ja veuràs, a nous paissos, tot nou, fins el nom. Soch un altre personatje. Aquell teu company, el tarambana de'n Matíes va desapareixer, per transformarse en el gran doctor Hans Stumper. ¿Veritat que per metje, aquet nom vesteix molt més?

DOCTOR AUGUST

Oh! y el vestit que te m'has posat.

DOCTOR STUMPER

Ja veuràs tot te de anà d'acort! A nom grave, vestit solemne.

DOCTOR AUGUST

Y no tendich res del daltabaix que'm lluexes *(mirantsel de cap a peus)*. ¡Y quina cadena! Sembla la d'atracà un barco. Y quins anells! Si't cau als peus aquesta pedra que dus al pit, te farà anà coix 15 díes!

DOCTOR STUMPER

¡Bo! Ara que jo m'hi tornat serio, tú t'has tornat bromista. Y donchs ¿qué vols qu'em presentés com quan estudiavam a París, ab aquella americaneta de vellut, que de tan curta quasi era deshonesta, els colls a la mosquetera, el pentinat a la Capúl, un projecte de bigoti a la borgonyona, y aquell bulet gris de mig llonguet... Jo hauría estat ben fresch. Tothom m'hauría dit ximple, y haurían tingut rahó!

DOCTOR AUGUST

Donchs ara deus haver estudiat molt, per...

DOCTOR STUMPER

Gens!... Però parlem del temps en que eram estudiants, parlem d'aquell París tan hermós! pàrlemen; jo després ja t'explicaré com he adquirit la gran reputació. ¿Qué tal París, es gaire diferent?

DOCTOR AUGUST

Bastant. Se comensa a semblà una mica a n'aixó. S'americanisa tot. Per tot automóvils, motocicletes, *voiturettes*, que passan com un rayo. Els antichs *fiacres*, han cedit el puesto als *taximetres*. Per tot arreu grans llums eléctriques, molta llum! y músiques de Tzigans en els restaurants y grans cubarets, y a tot hora hi beuen champagne. Ademés ara preponderen les tabernes luxoses, algunes muntades a la Alemana. Però no s'hi veu aquell bon gust que hi havía en el nostres temps, ni aquells carruatjes tan elegants y correctes ab aquells caballs, ja no hi ha ha passeig al Bois de Boulogne; res! que tot ha cambiat. Es a dir, tot, tot lo exterior, lo que embadaleix els forasters. En cambi, aquell París sério é íntim, dels homes de ciencia y dels artistes, aquet encara es el meteix, y potser se prepara a ésser més gran.

DOCTOR ESTUMPER

Y el nostre *quartier* llatí?

DOCTOR AUGUST

Ha cambiat també un poch, però no tant.

DOCTOR STUMPER

T'en recordes de la Cerveseria del *Cucut*, al carrer de *Monsieur le Prince*, que la mestressa era la Josefa aquella bona mossa, fresca com una dama de Rubens.

DOCTOR AUGUST

Ja no existeix! Aquelles cases, s'han fet noves.

DOCTOR STUMPER

Y que maca y frescal qu'era aquella mestressa; y ella sempre't mirava, y't preparava la teca ab un cuidado! y tú, atalayat ab els teus llibrots, feyes alló, *de ni menos t'escuchu*. Y en cambi a mi que sempre li anava al derrera, sempre'm contestava ab rebufos; hasta un día'm va tirà tota una safata de bochs pel cap, que si m'arriba a arreplegà ja estava ben llest.

DOCTOR AUGUST

Ja se sab, la dona es com el foch follet, va derrera del que fuig d'ella, y fuig del que la persegueix.

DOCTOR STUMPER

Y t'en recordes de la Margot, aquella xicota tan alegra, que després va resultà filla d'uns nobles de provincia, que s'havía escapat de casa seva...

DOCTOR AUGUST

Sí! Y ara es la Comtesa de Marcy.

DOCTOR STUMPER

Veus! tot cambía. Una mossa de cervecería, Comtessa. ¡Nada! pel estil meu, d'un plaga de la parroquia n'ha surtit un gran doctó, y sobre tot, un millionari. Y els companys?

DOCTOR AUGUST

Quasi tots desaparescuts. Uns, a provincies o al extranjer; alguns metjes a les Colonies, altres morts. A París sols hi queda En Ducrot que es un bon cirurjià y En Delmás qu'es segón bibliotecari de la Facultat.

DOCTOR STUMPER

De tú ja he anat sabentne sovint, pels diaris francesos; vaig alegrarme molt quan vaig llegir la noticia que t'habían nombrat directó d'un Hospital, luego he sapigut que teníes un laboratori de Química Biológica, qu'era un prodigi, y que no se que descubríes. Y per fi, que t'havíen nombrat Académich de la Facultat. ¿Y malalts, en tens molts?

DOCTOR AUGUST

No gaires. Ja veuràs; ocupat com estich ab el laboratori, y ademés qu'un metje de conciencia, de malalts sérios no'n pot pas tenir molts, si els hi vol estudià be la seva enfermetat y cuidarse d'ells degudament.

DOCTOR STUMPER

Donchs jo en tinch més que no'n vull.

DOCTOR AUGUST

Donchs no comprench com pots ferho...

DOCTOR STUMPER

Faig... passa! passa! Y no m'hi amohino. La questió son dollars. Veus, jo soch millionari, y de segú que tú no la deus brillà gaire.

DOCTOR AUGUST

Tinch per cubrir les meves necessitats, y en tinch prou. Jo sempre he trevallat per l'avens científich, y en pro de l'Humanitat. Crech que'l nostre deber es combatre el dolor, fer desapareixer el mal, disminuí el sufriment sobre la Terra. Som soldats de la Vida, que ab les armes, cada día més perfectes, de la Ciencia, debem fer recular la mort y el mal, tan quan poguem, y sempre mirar al próxim, sense cap mira egoista. Mira, els clients si estàn acomodats ja'm paguen, lo que poden; si son pobres, jo tinch una alegría verdadera en podels curà de franch, y encara, molts cops, els dono dinés perque puguin alimentarse y restablirse. Tinch gent agrahida que m'estima, qu'es faría matà per mí. Ves si n'estich de ben pagat.

DOCTOR STUMPER

¿Y qué, no t'has casat?

DOCTOR AUGUST

No, visch ab una germana qu'es va quedà viuda. Els meus nebots me semblen fills. Jo'ls hi formo l'inteligencia y el cor.

DOCTOR STUMPER

Donchs, jo ara que ja soch ben rich me vull casà ab una minyona més fresca qu'una rosa; no te més que 21 any; y acabat, ens en anirem a viatjà y plegaré'l ram.

DOCTOR AUGUST

Pensa ab aquell refràn (1), "Dona jove y home vell, no hi ha pas remey per ell."

---

(1) Es un dels que conté «UNA GROSSA DE PENSAMENTS EN VERS» de *A. Llanas.*

DOCTOR STUMPER

Tú sempre a tot trobes taps. No hi ha pas por que ingú pugui fe una francesilla, si't segueix els concells ncara fas com antes ¡sempre m'estaves renyant!

DOCTOR AUGUST

Que no veus qu'els vells si tenen fills, aquets heedan la seva fatiga fisiológica, resultat dels contraemps y sufriments dels pares, y després surten uns deenerats. ¡¡Quina gran responsabilitat pels que'ls han osat al mon!!!

DOCTOR STUMPER

Ay! Ay! Ay! Ay! Vetaquí lo que te'l ser massa abi... Y després! que de vell jo no'n soch pas; mira que eso que vaig... Y de sufriments no'n he tingut pas gaies, perque may m'hi he amohinat jo ab les coses... *(tot ixó ho dirà paseijantse tot enrabanat).*

DOCTOR AUGUST

Bueno! deixemho corre si t'hi has d'enfadà... Pero ncara no m'has contat com te les has arreglat per ser n rich, y tan sabi... com diuen.

DOCTOR STUMPER

Si ja fas be de di... com diuen... perque de sabi de ebó no'n soch pas... ara de rich, tan com vulguis. Cacau rsa! Ciencia, gens!

DOCTOR AUGUST

Ja m'ho semblava.

DOCTOR STUMPER

Donchs ja veuràs *(torna a seurer).* Quan se'm va orí l'oncle Miquel qu'estaba a Alger y qu'em passaba quella pensió qu'em permitía estudià... vull di cursà a París, havent acabat ja la carrera a bots y empentes, m'en vaig anar a Marsella. Un amich del meu oncle qu'era administrador dels vapors trasatlàntichs, me va fe da un passatje gratis per Méxich, con tal de que fes de practicant y ajudant del metje de bordo, y aixís vaig arribà a Vera Cruz. De llibre no m'en vaig pas endú cap, sols l'estutx de cirurjía. Al arrivà a Vera Cruz me vaig posar a arrancà caixals y a fer de dentista per aquells sitis ahont sols hi havían indios. Una vegada per poch qu'em pelan.

DOCTOR AUGUST

¿Y aixó?

DOCTOR STUMPER

Res! qu'encontes de arrencarli un caixal a un d'aquells murenus, per poch que li arrenco mitja barra. Després fugint vaig arrivà a San Francisco. A California feya de metje dels minaires, y per fi, després de mi peripecies vaig arribà aquí. Y ara t'explicaré el meu secret. Es molt sencill. Aixís com tú t'has passat el temps estudiant l'home sa y l'home malalt, y la manera de curarlo. Jo, anant pel mon, he estudiat l'home bestia y l'home ignorant, y la manera d'explotarlo. *Numerus stultorum infinitus est* diu l'Evangeli.

DOCTOR AUGUST

No, l'Evangeli!

DOCTOR STUMPER

Donchs, qualsevol altre llibrot antich. El mon està ple de bestiesa. Mira, August! pels altres, un no es pas lo que es, sino lo que sembla. La questió es passar per sabi, no pas serho. Massa feyna; y després tens anemies cerebrals y neurastenies; y may tens un quarto. Nada semblarho, es molt més sencill y sobre tot, més profitós. L'apariencia es la realitat de la majoría. Per això al venir a establirme aquí, vaig transformarme en un metje grave, vestit ben serio, pero ab prendes de valor. D'un metje rich no'n sospitan que allargui les visites. Aquesta calva que veus, me la vaig fer, y la cultivo ab un depilatori. Tenía el cabell negre com la pega...

DOCTOR AUGUST

Veritat.

DOCTOR STUMPER

Donchs ab aigua oxigenada mel vaig fer tornar ros. Aixís passo per home del Nort, que per un sabi li va milló que se de Marsella. Aquestes ulleres son de vidres de balcó, perque tinch una vista que no l'enveijo a ningú; pero un sabi ha de ser curt de vista. ¿Entens?

DOCTOR AUGUST

Y no'ts estudiat res?

DOCTOR STUMPER

Res. Mira aquesta biblioteca, tots aquets volums, no son més que capses de cartró ab lloms qu'ostentan noms de grans obres científiques. Per aquí tinch sempre llibrots y Revistes médiques que no llegeixo may. Pero que la gent se pensa que ho estudio.

DOCTOR AUGUST

Pero, y aquestes màquines, aparatos y eines, pera que serveixen? Jo no les comprench pas.

DOCTOR STUMPER

Donchs jo tampoch. Serveixen per fe creure als clients que soch mes sabi que... que tú, per exemple. Ja veuràs, dintre d'aquets potets sembla que hi han substancies rares. *(Condueix a l'August a mirar uns potets d'una vitrina).*

DOCTOR AUGUST

Sí! Sals de Vanadium, Iridium, de Uranium, de Rutenium, de Torium, de Cerium.

DOCTOR STUMPER

Aixís ho diuen els lletreros; pero sols hi ha sal de cuina, sucre candi, verdet de llumanera, guix y polvos de vidre. Y no ho uso may. ¿Veus aquesta màquina qu'en surten aquestes cadenes? *(Ni ensenya una).* Es una màquina qualsevol, pero faig veure que produeix els rayos N 2, y totes les *enes* qu'et dongui la gana, y això dels rayos và molt bé per fé raijà cuartos. Aquesta maquineta que sembla per retratà, es per fer creure que trech fotografíes ab la llum negre. Y ¡axió deixa blau a qualsevol! Aquella capsa de plom, tan resservada, dich que hi ha Radium, y que no s'hi acostin pas, que podrían pendrehi mal. Pero sols hi tinch diámetros. *(L'obra y li dona un gran puru llarch)* Te fuma! Aquets potets contenen sols anissos de sucre, y res més, pero jo'ls bateijo ab noms de plantes desconegudes: *safranaria dissoluta, calmofarius ensopidus, pastanagalis magnificus, monjetifera vitalis, matinalis espavilatus.* Y vetoaqui.

DOCTOR AUGUST

¿Y no s'et descubreix tanta ensarronada?

DOCTOR STUMPER

Ca home, ca! Si la gent es mes bestia del que sembla. *(Tornan a assentarse)* A la nit, mentres dormo deixo sempre aquesta làmpara encesa y el trasparent baixat, *(senyala la làmpara de sobre el seu despatx)* y la gent que passa per l'avinguda, veyent llum en aquesta estancia, diu: "*Ara estudía el Doctor, sempre vetlla*", y jo vinga roncà fins a les onze o les dotze.

DOCTOR AUGUST

¡Tot fingit!!!

DOCTOR STUMPER

Y quan ve a consulta un malalt, o un qu'es pensa que ho està, alesores be lo milló. El rebo ben serio, fentlo esperà forsa, el faig despullà tot nu de pel a pel, el faig ajeure sobre aquella cadira *(li mostra la Chaise longue)* li pico'l pit, la espatlla y el ventre, li escolto el cor y els pulmons, li miro els ulls ab un lente ben gros que l'enlluerni, li faig veure que li trech una imatge interna ab els raigs ultra-químichs. En fin li pico una vena ab una agulla fina de platino, després d'haverlo polsat detingudament; li empapo una gota de la seva sanch en un terrós de sucre, dientli: "demà li analisaré la sang ab el microscopi, y ab els reactíus químichs de l'espay, per saber plenament l'origen del seu estat patológich! Torni passat demà, o millor, fassi vení una persona de la seva familia, que'el cas es complicat". Y l'endemà els dich que se li estava preparant, de temps, un mal molt grave; que el cas es de diagnóstich reservat. Y li dono anissos de sucre o tintura de pega dolsa, ab un títol ben retrumbant; el faig vení sovint a aplicarli qualsevol mecànica d'aquestes, y... si's cura, tots diuen, "Quin gran metje, ens el ha tret de les portes de la mort", y si's mort: "Ja hu va di després de la primera visita, qu'era un cas desesperat". Y sempre quedo be; y vingan comptes *que te crió*. ¡Ah! Si's curan, alesores apreto fort, que'ab l'agrahiment de la cura no s'en senten.

DOCTOR AUGUST

Pero tú no tens conciencia!

DOCTOR STUMPER

Sí! pàrat amb barras y may tindràs un clau! En aquet mon el diné es una gran forsa. Amb cada lliura esterlina's tenen 5 dollars de llibertat y 20 xelins d'acció. Y en quan a lo que dius que no tinch conciencia, jo no faig cap mal com els metjes que mediquen y s'equivoquen. Jo no dono res. La Naturalesa tota sola, ab un xich d'higiene y un bon régimen d'alimentació, ja cura mols mals, y si's moren es ella qu'els mata y no jo! Ah! d'això si que no'n tinch pas cap remordiment. May he dat més que coses tan inofensives com aigua, sucra y pega dolsa. Res de química: ni cocaína, ni atropina, ni morfina; com alcalóides, sols els faig menjar gallina, sardina, o farina. Y la gent fa cua a la porta. *(En aquet moment el Criat entreobra la porta y diu.)*

CRIAT

¿Permet el Doctor?

DOCTOR STUMPER

Entra, ¿qué hi ha?

CRIAT

Aquell senyor tan rich que sempre vé...

DOCTOR STUMPER

¿Quí?

CRIAT

Aquell gran tusinaire de Chicago. Ja fa molt temps que s'espera, y díu que s'en vol tornà al prime tren, y que ha vingut expresament a New York per consultarli un mal que'l preocupa molt.

DOCTOR STUMPER

Be, dígali qu'ara estich consultant ab un sabi doctó de París, y que desseguida jo meteix el faré passà... ¡Ah! despedeix als demés clients y també díguelshi qu'es la consulta ab aquet sabi professor que m'impideix rébrels. Y fins demà. *(El criat tanca la mampara de la porta y el Doctor Stumper, díu a l'August.)* Ja ho veus; hasta ni'm deixan tranquil per parlar ab tú. Be, ab tú, ja tindrem temps d'enrahonà llargament després, ara déixam visità a n'aquet ximple de tusinaire, y veuràs com jo'ls arreglo. Es un bestia que sempre's pensa està malalt, y es que s'atipa massa, y pipa fort.

DOCTOR AUGUST

¿Si vols que jo surti?

DOCTOR STUMPER

No, home no, al contrari, vull que hu veigis... pero que no t'escapi pas el riure, que'm comprometaríes. Tú no diguis res, observa y calla; y després... ja'ns en riurem tots dos. Ja veuràs. *(S'alsa, se dirigeix a la mampara de la porta y diu):* ¡Mister Krokhin! Ja pot entrar. *(Entra un tipo raro, gras, ulls verts, ab el pel roig y el nas y les galtes totes vermelles, durà pantalons ratllats que li arribin fins a mitx pit, amb elàstichs, anirà amb camisa de coló, sense armilla, y sabates grosses.)* ¡Sentis! *(S'asseu.)* Y donchs qué hi ha de nou?

KROKHIN

Ay doctó! Ja fa un quan temps que crech que tinch un'altra malaltía.

DOCTOR STUMPER

Espliquis. Precisament aquet senyor *(senyala l'August)* es el primer sabi de la Facultat de Medecina de

París, que ve aquí per un asunto científich molt serio, y ja que la casualitat ens afavoreix, celebraríam una consulta *incontinenti*, si fos necessari.

DOCTOR AUGUST (*Apart*)

¡Veyam si ara'm comprometerà aquet poca solta!

DOCTOR STUMPER

A veure ¿qué se sent? ¿qué li fa mal? digui!

KROKHIN

Ja veurà, cada vegada que menjo, després ja no tinch gana.

DOCTOR STUMPER

¿Ja no te més gana? Això es serio. ¿Per molt temps?

KROKHIN

Pse... Fins al cap de tres o quatre hores... Y si torno a menjà, també'm passa el meteix! Y luego en acabant de menjà, una xardor!...

DOCTOR STUMPER

Y ¿qué menja?

KROKHIN

Per lo regular, unes quantes llesques de pernil, ab mostassa, y pebre de Cayena. Y també devegades, butifarres, chorissos... oh, per entrants sopa de tortuga o de cua de bou, y gall ab bitxu y mantega, y ademés formatje, per postres, y *plumb pudding*.

DOCTOR STUMPER

Ja es grave!... Y ¿quan beu, que li passa?

KROKHIN

Que després, ya no tinch sed, y... una caló... y de vegades fins com si el cap no fos pas ben meu!

DOCTOR STUMPER

¿Y qué beu?

KROKHIN

Whisky, Gín, o mes regularment, Rom kingston, y entre día *Paleale.*

DOCTOR STUMPER

¿A vasos?

KROKHIN

¡Es clà! Y devegades tot una botella... Oh!..... hi barrejo unes gotes d'aigua mineral o de sifón, perque el Whisky no sigui tant fort, pero com si ni tal cosa. També m'acalora, y el cap me roda, y fins alguna vegada no puch pas caminà ben be; com que ahí fins van tení que acompanyarme a l'Hotel, perque jo no hi hauría pas trobat tot sol.

DOCTOR STUMPER

Vaja, ja veig que això es un estat molt grave. De primé, veurem si te o no cura, comensant per l'*eletrómetre vital* que li aplicaré per sondeijar la gravetat del seu estat patològich. *(S'alsa, agafa una maneta que hi ha al extrem d'un cordó que surt d'un aparato que te una agulla que marca els graus sobre d'un arch.)* Tingui agafi el polo positíu, *(li dona la maneta. Al meteix temps posa l'extrem d'un altre cordó entre els dits de l'esqueleto.)* ¡Veu? la calavera que representa la mort, te'l polo negatíu. Estigui ben serio que vaig a donà la corrent... Un... dos... tres! Va! *(Toca un resort y l'agulla s'enva fins a inclinarse del costat del esqueleto.)* ¡Burrango! No'm pensaba pas qu'estés tan próxim de la mort!

KROKHIN *(tot espantat)*

¡Ay! *(deixant anà, el cordó.)*

DOCTOR STUMPER

No s'espanti home. Serenitat en el perill!, qu'ara veurem si això te cura. *(Agafa una ampolla, ompla una copeta de líquit, hi tira tres gotes d'un petit frasco y li dona a beure.)* ¡Tingui! ¡Begui! *(En Krokhin beu.)* ¿Qué tal? ¿No se sent un xich més aconsolat?

KROKHIN *(al cap d'un ratet)*

Me sembla que sí...

DOCTOR STUMPER

Torni a pendre ara el seu cordó y tornaré a da la corrent. *(En Krokhin pren la maneta del cordó altra volta. L'agulla pausadament va alsantse y luego s'inclina del costat d'en Krokhin.)* ¿Veu? ¡Magnífich! Lo de vosté te cura... Si senyó, te cura!

KROKHIN *(deixant anà el cordó)*

¡Ay! ¡gracies! Ja respiro.

DOCTOR STUMPER

Pero ha de ser una cura lenta y continuada que l'agulla s'ha anat movent a poch a poch. Miri, cada tres hores *(dantli un potet d'anissos)* pendrà tres d'aquets globulillos, y vindrà a veurem cada tres díes, y el tractament ha de durà trenta tres setmanes... Ah! pero l'ha d'ajudà ab un régimen higiénich tal com vaig a prescríureli. De primer res de tusinu, ni de bou, ni de moltó... Mengi vegetals, y ous, sense cap mena d'especies, y un xich de peix bullit, y poca cosa més... Escarola o ensiam y fruites; y per beurer, llet o aigues minerals alcalines; res de picant y prou! No es pas mortal lo de vosté, pero cal cuidarho, y la prova es que si ho consulto ab aquet gran sabi *(senyanlant a l'August)* dirà lo que jo. ¿Veritat que no menjant tussinu y bitxus, y no vevent ni Wisky, ni aiguardent, ni rom, no tindrà aquestes calorades, aquestes torbes de cap, y que podrà caminà dret y trobà cada día a casa seva?

DOCTOR AUGUST

¡Veritat!

DOCTOR STUMPER

¡Ja ho veu! Aquet gran sabi opina lo meteix que jo. Ah, me descuidava de dirli, que d'aquí tres díes, li aplicaré un líquit prodigiós, per aquet cas de vostè; una especie de *vidriol.*

KROKHIN

Però, si el vidriol crema!

DOCTOR STUMPER

Això, es l'oli de vidriol, que's un producte mineral, però'l vidriol orgánich, no! Pel cas de vostè, està indicat el Vidriol de la Cansalada, *vitriolus cansalatensis. Similia similibas curantur.* Vostè està malalt de tan tusinu, donchs l'essencia del tusinu el curarà; sols que's un producte que costa a 9 lliures el gram.

KROKHIN

Si'm te de curar, ni que fos a més.

DOCTOR STUMPER

Ah! Si no li ve d'aquí, ni aplicaríem un de vidriol, que s'extreu dels ronyons del porch singlà; pero costa a 20 lliures el gram. Aquet, es infalible!

KROKHIN

Donchs aquet! Si senyor!

DOCTOR STUMPER

Entesos!

KROKHIN

Quant li dech de la consulta.

DOCTOR STUMPER

Perque es vosté, sols el doble d'una sençilla visita, cuaranta dollars. *(Krokhin treu un paquet de bitllets y n'i dona dos.)* Bueno, ara, cada tres díes vingui.

KROKHIN (*anantsen*)

No faltaré. *(Tanca la porta y un cop ha sortit, el Doctor Stumper es fa un tip de riure y l'August també.)*

DOCTOR AUGUST

¿Sabs qu'em deixas parat amb la teva barra? ¡Mara meva y quin aplom!

DOCTOR STUMPER

Donchs... ja ho veus. Aquet ximple si li hagués dit que lo que li passaba cada día, es que s'enfitaba y que agafaba una biga superior, no hauría vingut may més; y ara, te! cuaranta duros, oh! y els que hi aniràn cayent.

DOCTOR AUGUST

Be... aquet perque es un salvatje, pero...

DOCTOR STUMPER

Y'ls altres perque son tontos, o ximples, o ignorants, o per altres motíus; mica menos, mica més, tots son el meteix.

DOCTOR AUGUST

Pero a pesar de tot, no m'explico, aquesta immensa fortuna... la gent al fi, be han de compendrer... que...

DOCTOR STUMPER

Y que han de compendrer!! La gent no compren res. Sabs lo que deya? Galeno.

DOCTOR AUGUST

¿Qué?

DOCTOR STUMPER

Vulgus vult decipi. "El vulgo vol se enganyat."

DOCTOR AUGUST

Pero en aquesta gran ciutat, hi ha cultura, hi ha...

OCTOR STUMPER (*Alsantse y fen alsar a l'August l'agafa per la ma y li obra el gran balcó del fondo. Se veu la 5.ª Avinguda de New York tota iluminada.*)

Vina, mira! ¿Quánta gent te sembla que transita per questa avinguda en tot lo día?

DOCTOR AUGUST (*mirant y observant un rato*)

Potsé quinse mil persones!

DOCTOR STUMPER

Més de vint mil. ¿Quántes creus tú que poden com-
endre ben be l'estat actual de les Ciencies que conco-
en a formà la Medicina? ¿Quántes poden compen-
rer... lo que tú sabs, per exemple?

DOCTOR AUGUST

Potsé sols vuit o deu!

DOCTOR STUMPER

Donchs be, aquets representen els teus clients, y tots
s demés els meus. ¿T'expliques ara perque tú ets tan
bre y jo tan rich?

TELÓ

Aquesta obra fou estrenada ab gran èxit en el Teatre Romea, de Barcelona, baix la direcció del primer actor H. Goula, la nit del 18 de Maig de 1909

⁂

UNA PESETA